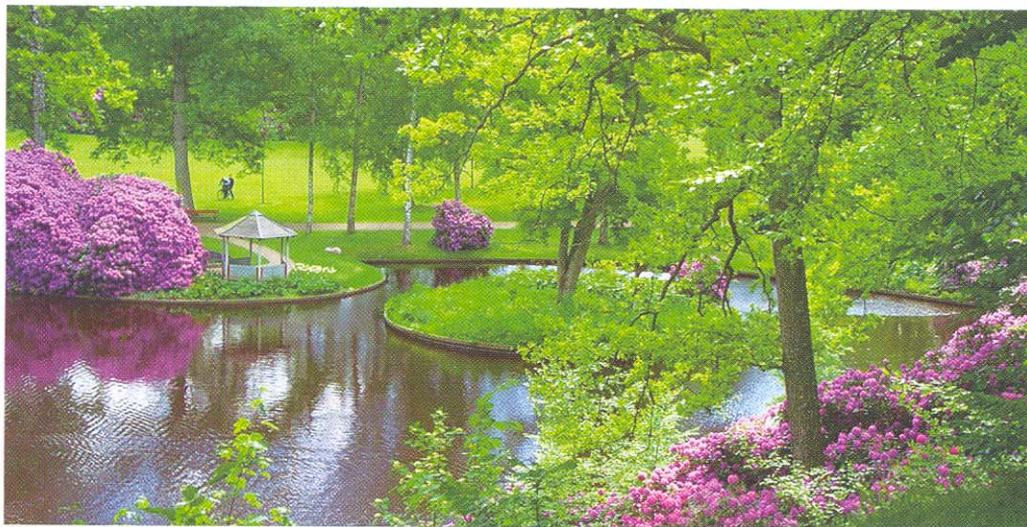


viola

Nyhetstidningen för den gröna näringen

Ronneby Brunn vackraste parken



300-årsjubilerande Ronneby Brunnspark har utsetts till *Sveriges vackraste park 2005*, tävlingen för offentliga parker och trädgårdar. Tvåa i år kom Norrvikens Trädgårdar, Båstad, med Grönsöo Slottspark söder om Enköping på tredje plats. Juryns motivering

lyder: "Ronneby Brunnspark är en av Sveriges mest anrika och storslagna parker. 300-årsjubilerande Brunnsparken har djupa historiska rötter med stilfulla referenser till 1700-talets engelska parker. Som en vackert integrerad del av ett dramatiskt landskap är Ronneby

Brunnspark arkitektoniskt genomtänkt, väl underhållen och synnerligen smakfullt förnyad. Parken bjuder på många och varierande upplevelser, inte minst genom en rad olika trädgårdsrum, innehåll och evenemang som talar till människans alla sinnen."

ABA Har Du missat Hörnhems minimässa?
Kom till trädgårdsmässan i Eskilstuna
där ställer Hörnhems ut och många, många andra
Trädgårdsmässan blir den 6 + 7 oktober
Önskas monter faxa på 016 422 340 eller ring 0705 624 794

TELEBLUFF

Det finns anledning att vara försiktig med telesäljare. GRO har som bekant avtal med Tele 2 om telefoni, ett avtal som ger vissa fördelar. Det är endast Tele 2 själva och deras återförsäljare MSG i Malmö som har rätt att sälja enligt detta avtal. Några rapporter tyder på att någon annan ringer upp GRO-medlemmar och påstår sig sälja just detta telefonavtal. Folk har sedan blivit besvikna när de inte har fått utlovad telefon som bonus för att de tecknat avtal.

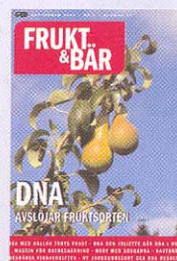
PENNPRISAD

Vid Sofieros stora trädgårdsfest i Helsingborg utdelade trädgårdsjournalisterna i Gröna Pennklubben årets Gröna Pennpris. Det gick till den nytänkande trädgårdsmästare Lars Krantz, nu ansvarig för Wij Trädgårdar i Ockelbo och tidigare för Rosendals trädgård på Djurgården i Stockholm.



Foto: Susanna Rosén.

I DETTA NR



I detta nummer medföljer 20-sidiga inlagan *Frukt & Bär*. Läs bland annat om DNA-analys av fruktsorter och om härdiga jordgubbar.

FRUKT. & BÄR



DNA

AVSLÖJAR FRUKTSORTEN

SIDAN 4

BRA MED HALLON TROTS FROST • OKA OCH JOLIETTE GÅR BRA I NORR
MASKIN FÖR ROTBESKÄRNING • BORT MED SORKARNA • HAVTORN
BEGRÄNSA VINDAVDRIFTEN • NY JORDGUBBSSORT GER BRA RESULTAT

jordgubbar

Oka och Joliette – goda och härdiga

Ett bra sortmaterial är den grundläggande förutsättningen för att kunna bibehålla och utöka den odlade jordgubbsarealen i norra Sverige. Från 1990 till 1999 minskade arealen odlade jordgubbar i de fyra nordligaste länen med 22 procent.

I Norrbotten där det säljs cirka 200 ton jordgubbar under sommaren produceras endast cirka 52 ton lokalt (SCB 2000). Minskningen beror bland annat på att ingen brasättare för dagens gamla huvudsort – 'Zephyr' – har kommit fram. Zephyr är idag är den enda riktigt vinterhärdiga sorten, men tål inte att transporteras och har för dålig hållbarhet i butikslädet. Behovet av nya, bättre och hållbarare sorter anpassade till klimatet och till ekologisk produktion är därför stort. De nya hållbarare sorterna, varav 'Honeoye' idag är den härdigaste och mest odlade i Sverige, har för osäker vinterhärdighet i inlandet (växtzon 6), där de flesta odlingarna i till exempel Norrbotten ligger.

På SLU-Öjebyn har sju kanadensiska sorter och nummersorter från Quebec Fruit Breeding & Physiology Laboratory provodlats under fyra år (ett etableringsår och tre skördeår). Sorterna har korsats fram av växtförädlaren Shahrokh Khanizadeh för det hårda kanadensiska vinterklimatet.

Försökets uppläggning

I försöket har sorterna testats (se sortbeskrivning) i ekologisk

odling. Övervintring, avkastning och vegetativ utveckling samt angrepp av skadegörare och sjukdomar har noterats. I försöket har vi också tittat på effekten av bladgödsling på våren. Försöket har varit planterat som enkelrader med 20 cm plantavstånd och 120 cm radavstånd, vilket skulle motsvara cirka 40 000 plantor per hektar. Odlingen har skett på smal plastlist med droppbevattning och med barktäckning mot ogräs mellan raderna.

Försöket har varit täckt med fiberduk från och med mitten av september till början av maj, då försöket bläshuggits. Bladgödsling har skett med flytande Bycobact och har påbörjats så fort det funnits några blad att gödsla på. Den första bladgödslingen har i allmänhet utförts i mitten eller slutet av maj månad, beroende på årsmån.

Bevattning har skett en till två gånger i veckan under hela sommaren igenom och gödsling (via droppbevattningen) har skett med Bycobact motsvarande cirka 2,5 gram kväve per planta och år.

I förebyggande syfte har rovkvalstret *Amblyseius cucumeris*



Sorten Joliette från Kanada har givit bra skörd i norra Sverige. Foto: S. Khanizadeh

varje år satts ut mot jordgubbskvalster när det bedömts att frostrisken varit över. Första året sattes även rovkvalstret *Phytoseiulus persimilis* ut för bekämpning av spinnkvalster. Försöket har sprutats en gång i veckan under blomningen med rosvampen *Tricoderma harzianum* (Binab TF) plus socker mot gråmögel. Kaliumoleat (Zence) har använts mot mjöldagg hos sorterna Zephyr och Chambly. Övriga sorter har ej drabbats av mjöldagg.

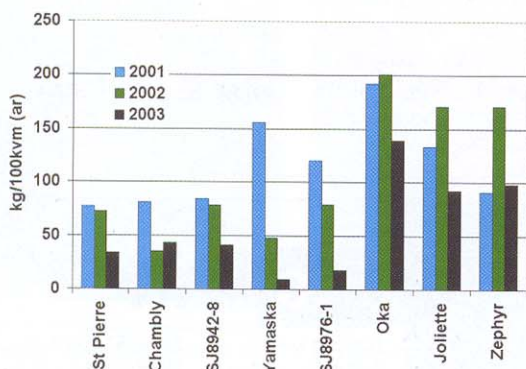
Vid bearbetning av skördresultatet har Zephyr använts som mätare. En förenklad form av sortförsöket med fem av sorterna har varit planterat hos tre provodlare i Älvsbyn, Haparanda och Överkalix. Detta för att få en uppfattning om jordgubbsorternas möjligheter i skilda klimat

och för att direkt få odlarens uppfattning om sorterna.

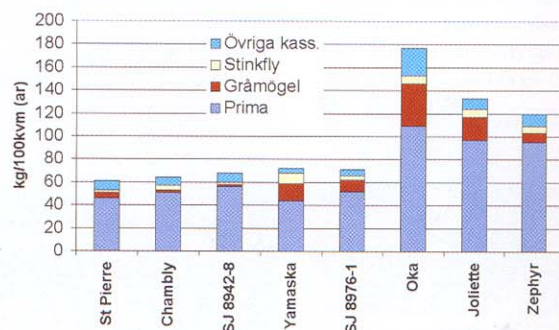
Resultat med utvärdering

Vintrarna 2001/2002 och 2002/2003 var mycket hårda och gjorde resultatet från försöket mycket utslagsgivande och tillförlitliga. Endast de två sorterna 'Oka' och 'Joliette', förutom mätarsorten Zephyr, är tillräckligt härdiga för odling i norra Sverige. Sorterna 'Yamaska' och SJ8976-1, som verkade lovande första året, har inte alls klarat de hårda vintrarna. Sorten Oka har genomgående gett den högsta skörden i Öjebyn (fig. 1).

Tyvärr har sorterna Oka och Joliette inte ingått i de observationsförsök som legat ute hos försöksvärdarna. Testodlingarna med jordgubbar i Älvsbyn och Haparanda för så illa 2002 att inga

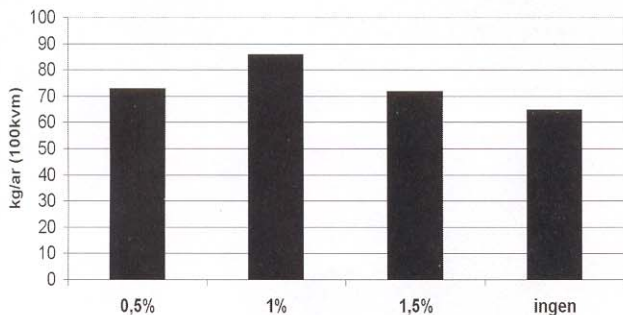


Figur 1. Proving av kanadensiska jordgubbsorter, SLU-Öjebyn. Total avkastning 2001 till 2003.



Figur 2. Sortförsök med kanadensiska jordgubbsorter, SLU-Öjebyn. Skörd och andel kasserade bär i kg per 100 kvadratmeter. Medeltal för 2001 till 2003.

sorter för norra Sverige



Figur 3. Effekt på skörderesultat av tidig bladgödsling med flytande Bycobact, 0 - 3 gånger tidigt på våren. Sortförsök i jordgubbar. SLU-Öjebyn 2002 till 2003.

tillförlitliga skörderesultat då kunde erhållas. Den extrema vintern 2002/2003 slog ut den sista testodlingen i Överkalix. Resultaten från Öjebyn (figur 1 och 2) och observationsförsöken på fyra ställen i Norrbotten visar tydligt att de övriga fem sorterna inte är odlingsvärda i norra Sverige.

Andelen prima bär har i medeltal legat mellan 73 och 82 procent för alla sorter utom för Oka och Yamaska där andelen prima legat på 62 respektive 61 procent. Orsaken är känslighet för grämögel,

vilket visade sig tydligast den första blöta och regniga sommaren 2001. Yamaska har också störst andel stinkflyngripna bär, 13 procent och Oka har 13 procent som kasserats på grund av att bären varit för små. Det verkar som att sorten blommar för rikligt för att plantan ska orka bära fram hela skörden. Trots dessa problem ger sorten genomgående den högsta avkastningen prima bär under 2001-2003.

Avsikten med tidig bladgödsling är att se till att plantan inte lider brist på näring vid den snab-

ba utvecklingen på våren när jordtemperaturen är så låg att upptaget via rötterna är minimalt. En tidig tillförsel av växtnäring via bladen gav positiva resultat på avkastningen 2002 och upprepades 2003. Växtnäringskällan var flytande Bycobact (Krav-godkänd). För att inte brännskador skulle uppstå på bladen sprutades endast med 0,5 procentig lösning vid varje tillfälle. Två behandlingar med koncentrationen 0,5 procent Bycobact gav i medeltal högst totalskörd.

Rebildning ger god planttillgång

Sorterna Oka och Zephyr har bildat mest revor av alla sorter. Sorten Joliette är tyvärr sämst på att bilda revor. Plantornas förmåga att bilda revor är viktigt speciellt i dagsläget då inte Elitplantstationen i Kristianstad har råd att betala höga licensavgifter för sorter som inte får så utbredd användning i Sverige. Det finns då möjlighet för enskilda odlare att, till en lägre kostnad, själva köpa en förökningslicens för att kunna använda

sorten i den egna odlingen. När det gäller Oka och Joliette finns idag ingen förökning i Sverige, men vid intresse för sorterna kan vi säkert att få fram en lösning.

Ytterligare sortförsök

På Öjebyn planterades ytterligare ett sortförsök i jordgubbar förra hösten. Det är ett samarbetsprojekt inom Barentsområdet, Barents Agro Forum, som Hushållningssällskapet i Norrbotten driver. I försöket ingår de norska nya sorterna: Hanibal, Babette, Carmen, PK97.62.2, PL98.115, de finska nya sorterna: Kaunotar och Kulkuri och den svenska nya nummersorten från Balsgård: BFr 949603.

Ska testa svarta vinbär

Den största utmaningen härnäst för bärforskningen i norr är att snabbt försöka hitta en gallkvalster- eller reversionsresistent, hårdig, svartavinbärrsort nu när alla bekämpningsmedel försvunnit. 2002 sattes ett nytt försök i Öjebyn där många nya skotska sorter ingår, bland annat 'Ben Hope' och 'Ben Gairn' som korsats fram just för att klara detta. Försöken skördades första gången 2004. Ett ekologiskt försök planeras till 2006 där ett tiotal lovande nummersorter ifrån SLU-Balsgård ingår tillsammans med bland annat nya skotska korsningar, Norrbottens huvudsort 'Hildur' och sorten 'Intercontinental'.

ELISABETH ÖBERG
SLU-Öjebyn och HS-Norrbotten

Så här är de olika sorterna

Saint-Pierre

(SJ89264-6). Chandler x Jewel. Medeltidig, en vecka senare än Zephyr. Mottaglig för bladsjukdomar enligt kanadensiska försök. Har dock varit mycket frisk i Öjebyn. Båret är stort (22,5 g/bär sorterat som prima) och ljusrött med mycket fast, genomfärgat fruktkött. Smaken är frisk och söt. Mycket bra hållbarhet.

Yamaska (SJ89700-1)

Pandora x Bogota. Relativt sen, 2 veckor senare än Zephyr. Båret är mörkrött, fast och med mycket bra hållbarhet. Bärsvikt 25 g/bär (prima). Söta bär, något fadd i smaken. Frisk sort.

Chambly

Sparkle x Honeoye. Släpptes 1990. Tidig sort som mognar samtidigt som Zephyr. Båret är mörkrött,

med mörkrött kött. Mycket söt. Lös i köttet. Dålig hållbarhet. Storleken motsvarar Kent (14,5 g/bär sorterat som prima). Svagväxande. Mycket mottaglig för mjöldagg.

SJ 8942-8

Har ingen uppgift om föräldrar. Tidig sort, ett par dagar senare än Zephyr. Bären är röda och fasta med bra hållbarhet. Smaken är söt-syrlig. Bärsvikt 19 g/bär (prima). Frisk sort.

SJ 8976-1

Ingen uppgift om föräldrar. Relativt sen sort, 2 veckor senare än Zephyr. Enligt växtförädlaren mottaglig för bladsjukdomar. Har dock varit frisk i försöket i Öjebyn. Båret är stort (21,4 g/bär, prima) och ljusrött med mycket fast kött. Smaken är mycket god. Bären har mycket god hållbarhet.

Oka

K75-135 x Honeoye. Medeltidig, 1 vecka senare än Zephyr. Släpptes 1992. Frisk sort. Båret är rött till mörkrött, ljusrött fruktkött och inte så fast, ca 18,4g/bär. Hållbarhet som Zephyr. Sur - söt-syrlig. Har gett högsta skördarna i Öjebyn 2001-2003. Vinterhårdig.

Joliette

(Redchief x Surecrop) x Jewel. Medeltidig, 1 vecka senare än Zephyr. Släpptes ut 1995. Mycket frisk sort. Anses mycket vinterhårdig i Kanada. Båret har söt och god smak. Det är stort (25,7g/bär sorterat som prima) och ojämnt i formen, medelfast, med god hållbarhet. Skördar i paritet med Zephyr eller något högre åren 2001-2003 i Öjebyn. Dålig på att bilda revor. Vinterhårdig.

Hushållningssällskapet efter SLU i Öjebyn

SLU lägger nu ned sin nordligaste trädgårdsforskning i Öjebyn och från den 1 juli tog Hushållningssällskapet i Norrbotten över verksamheten och ska försöka driva den för att säkra utvecklingsarbetet för bland annat våra yrkesverksamma bäreodlare i länet.